

Taffel», og det »Guld og de kostbare Skatte«, hvormed han overlæssedes, var ikke rigere, end at han mangen Nat maatte nøies med en Straasæk til Leie, maatte føle saavel som see, hvordan Stjernerne zittrede i 10—20 Graders Kulde, maatte trøste sig ved, at Andre, der havde svagere Helbred, døde det Samme, og maatte opbyde al sin Kraft for ikke at gaae aandelig til Grunde. Længe var han berøvet ethvert Middel til Underholdning, og han blev tvungen til i Smug at lave en blækliggende Masse, hvormed han ved Hjælp af en Splint malede Fængselsvæggen fuld af Byrons Vers, som han kunde udenad. Paa et andet Sted var Commandanten saa venlig at tilstede Bøger til Underholdning, men saa forsigtig, at han forbød Brockhaus' Conversationslexikon, fordi der i dette kunde findes »demagogiske« Artikler, medens Reisebeskrivelser og Landkort blev forbudte, da de kunde give Fangen Lyst til at undvige, ja maaskee vise ham Veiene til Flugt. Paa et tredje Sted gik det bedre, idet Fangevogteren ved Hjælp af Tobak lod sig bestikke til Overbærenhed. Endelig kom han i en Arrest, hvor han blev mildt behandlet, maatte have Omgang med Andre og fik Bøger til sin Raadighed.

Hans Fader havde stedse opfordret ham til at holde ud, uden at gjøre Forsøg paa at løbe væk; »den storhertugelige Regering intervererede stadig til Bedste for ham, den reclamerede ham som født Mecklenburger, og Preusserne vilde nu vistnok snart slippe ham løs«. Interventionerne og Reclamationerne nyttede dog i lang Tid ikke det Allermindste; først efter sex Aars Forløb godkjendtes den mecklenburgske Souverænitæt saavidt, at Fritz Reuter fik Lov til at sidde i et mecklenburgsk Fængsel istedetfor i de preussiske; men snart efter tillod Hertugen sig dog paa egen Haand at give ham fri.

Han var nu tredive Aar og kunde gjensee sin Fader og sin Fødeby. Men da han om Morgenen efter den glade Hjemkomst traadte ind til den gamle Borgmester, opkastede denne i to Ord det skrækkelige Spørgsmaal: »Hvad nu?« Ja, hvad nu? En saadan syvaarig Afbrydelse af et Studenterliv, der maaskee neppe var vel begyndt, lovede kun daarligt for, at det skulde blive godt fuldendt. Alligevel vidste Ingen bedre Raad end at begynde forfra, og Fritz Reuter kom da til Heidelberg. Det vilde, som venteligt var, ikke gaac, hvorfor den gamle Student en skøn Dag fandt det ligesaa godt at skrive hjem til Stavenhagen, at han og Retsvidenskaben ikke længere passede sammen. Saa boede han nogle Aar hos Faderen og røgtede Agerbruget paa dennes Embedsjord; men at dette ikke var nogen sikker Stilling i Længden, var jo en given Ting, og de brave Borgere i Stavenhagen havde kun altfor god Føie til hovedrystende at sige om Borgmesterens Fritz: »Ut em ward nicks!« — »af ham bliver der ikke Noget«. Fem Aar gik, og midt i Fyrrettyverne døde Faderen, uden at Fritz Reuter var kommen videre. Han havde været søgt som Selskabsmand i Byen og rundt om paa Landeindommene, og han var det endnu, saa at han atter fik fer Aar til at gaac, idet han levede som Gjest snart hos En, snart hos en Anden; Alle holdt af ham, og Alle vare enige om at sige: »Ut em ward nicks!«

Da skete det gamle og altid nye Under, at Kjærligheden vakte ham og i den ellefte Time gjorde ham til Mand, i den tolvte til Digter. Han elskede en mecklenburgsk Præstedatter, hun elskede ham, og det gjaldt om at finde Livsophold. Han slog sig da ned i en lille By i det nordvestlige Pommern, Treptow an der Tollense, hvor han levede af at give Underviisning, samt af at male Treptowerne i Pastelfarve — han havde alt fra Barn af røbet Evne til at tegne og havde, blandt meget andet, tænkt paa at blive Konstmaler, dog uden at det var lykkedes ham at vinde Faderen for denne Plan eller at sætte den igjennem.

Saaledes gik et Par Aar, trangt og knapt, men de gik, og det nye Liv, Livet med Foden under eget Bord, gav ham Held og Lykke. Thi ved Siden af Pædagogiken og Pastelmaleriet havde han ogsaa begyndt at skrive, egentlig kun for sin egen og sine Nærmestes Fornøielse, og fra først af kun et Slags frie Gjengivelser af dagligdags Historier og dagligdags Situationer, dog for det Meste satte paa Vers, men altid i Talesproget: det Plattyske. Endelig havde han faaet en Samling færdig, der var stor nok til at udgjøre en trykt Bog, og han henvendte sig nu til Forlæggere om at overtage Udgivelsen.

Han kunde ingen Forlægger faae!

Men nu var der kommet mere Fart i ham selv, og han vilde have sin Bog ud. Blandt alle sine mange Venner fandt han virkelig Een, som laante ham Penge, og i 1853 udkom da »Läuschen un Rimels«, hans første Arbeide, hvis Titel paa Dansk

nærmest kan oversættes ved: »Hvad jeg har hørt og sat paa Vers«. Med ikke ringe Ængstelse sad Ægteparret i Treptow og ventede paa, hvordan Verden vilde tage mod den udsendte Fugl: Skulde den blot have betyngt den hjemlige Rede med en næsten uoverkommelig Gjæld? Eller vilde den blive godt modtaget og slaae sig saa nogenlunde igjennem? Medens Reuter og hans Hustru sad og speculerede over dette Thema med mange Variationer, kom der Brev fra en Boghandler, som havde modtaget nogle faa Exemplarer af Bogen i Commission; de vare udsolgte og flere ønskedes sendt med omgaaende Post. Snart kom flere Breve med lignende Glædesbudskaber, i forholdsvis kort Tid var Oplaget udsolgt, og snart var den fattige Reuter bleven en rig Mand, rig ialtfald paa et stort og velfornøiet Publicum, paa Anerkjendelse fra saa godt som alle Sider og paa den Lykke, som en Mand kan nyde, naar han i Aaringer har søgt at blive til Noget, uden at have opnaaet det, og naar han saa har fundet baade en elskelig Ægtehalvd og en gavmild Muse. Forøvrigt er Reuter nu ogsaa rig i almindelig verdslig Betydning; hans Bøger have oplevet mange, indtil otte og ti, store Oplag, og de blive selvfølgelig godt honorerede, da deres Læsekreds er saa vidtstrakt, uagtet de ingenlunde sælges billigt. Vi skulle her give en Oversigt over hans samlede Værker:

1ste og 2det Bind: 2 Dele »Läuschen un Rimels«.

3die Bind: »Reis' nah Belligen«.

4de Bind: »Olle Kamellen« (ordret: Gamle Camilleblomster). første Del, indeholdende: »Woaus ik tau 'ne Frau kam« og »Ut de Franzosentid«.

5te Bind: »Olle Kamellen«, anden Del, indeholdende »Ut mine Festungstid«.

6te Bind: »Schurr-Murr« (Blandingsgods: Smaastykker).

7de Bind: »Hanne Nüte« (Hovedpersonens Navn).

8de, 9de og 10de Bind: »Olle Kamellen«, tredje til femte Del, indeholdende »Ut mine Stromtid« (Fra min Forvaltertid: »Landmandsliv«).

11te Bind: »Kein Hüsung« (Uden Hus).

12te Bind: »Olle Kamellen«, sjette Del, indeholdende »Dörchlauchting« (Durchlauchtigheden).

13de Bind: »Olle Kamellen«, syvende Del, indeholdende »De meckelnbörghschen Montecchi un Capuletti oder De Reis' nah Konstantinopel«.

Vil man kortelig bestemme Arten af Fritz Reuters Forfatterskab, kan man kalde ham en idealistisk Humorist, hvis Stil er udpræget realistisk. Ligesom han halvt uforvarende er kommen til at blive Skribent, saaledes er ogsaa hans Muse i høj Grad umiddelbar, og hans Emner ere, hvad der lige ligger for hans — ikke meget alsidige — Erfaring. En Medbeiler og Modstander, Claus Groth, der før Reuter havde et Slags Monopol som plattysk Digter, har beskyldt ham for at være trivial, har kaldt hans Muse en raa Malkepige, hans Digtning en Augiasstald af Plumpheder. Dette er ikke blot overdrevent, men væsentlig falsk, skjøndt med et Korn af Sandhed. Sagen er, at Reuter ganske vist ikke er i Besiddelse af en mere end almindelig aandelig Dannelselse, og at hans Fantasi ikke heller viser genial Opfindsomhed. Men om hans Lærdom og Indsigt end ikke i mindste Maade hæve sig over et tilbørligt Jævnmaal, saa har han dog i en vis Henseende en ualmindelig Dannelselse, og det er Hjertets, Sjælens og Følelsernes Dannelselse. Hans Aand er ikke mægtig nok til at give Culturen nye Impulser; han evner ikke at vise en lille Kreds af de iforveien videst Fremskredne Veien til nye Livsanskuelser og Personlighedsopfattelser; men han fordyber sig i det Givne med en høj Grad af Inderlighed, opfatter det med udmærket Livlighed og fremstiller det med stor Tydelighed. Og idet han ved en hovedsagelig pudsig og lattervækkende, men dog ikke sjelden tillige følsom og rørende Fortællemaade skildrer sig selv og sine Omgivelser, lokker han disse til at see baade deres Taabeligheder og deres værdifulde Egenskaber. Han er ikke hjemme i al Verdens Visdom, ja kjender maaskee ikke synderlig mange Livsfærer, men om hans Erfarings Omraade saaledes end kan kaldes forholdsvis indskrænket, saa er hans Erfaring indenfor de givne Grændser dog fremragende ved Sundhed og Sandhed. Selv naar han dvæler ved ubetydelige Fænomener, selv naar han maler trivielle Situationer, finder han derfor i sine Emner ikke blot det Liv, der holder Læseren vaagen, men ogsaa den Fylde af Sjæl og Stemning, der godtgjør, at end ikke det Ringeste er blottet for Afpræg af det Høieste, det Ideale, det Guddommelige. Saaledes forener han en sund Realisme med en sand Idealisme, og derfor er Talesproget, Folkets levende Maal, hans Digtningens Medium; i det tillærte høitydske Skriftsprog savner hans Stil den fulde Lethed, som kun Naivetet og Oprindelighed kunne give.

Hans Charakteertegning er fyldig, tydelig og levende som et rask henkastet Træsnit, men mangler unegtelig Finhed i Detailen, skjøndt ingenlunde Finhed i Trækkenes Omrids. Han maler med svulmende, stærke Farver, men tillige blødt og varmt. Han har givet et stort Galleri af Nutidens Smaa-Mennesker; men samler man hele Rækken sammen, vil man dog som Hovedsum finde, at trods alle Løierligheder er der noget Almenmenneskeligt bevaret i dem, og dette samlede Billede — der selvfølgelig maa være et Gjenbillede af hans egen Forfatterpersonlighed — er et uafviseligt Vidnesbyrd om, at han er et virkeligt Snille. I Galleriet af hans Charakterer vil man altsaa ikke, som i Walter Scotts Romaner, finde den ene store Skikkelse ved Siden af den anden, hentede fra den menneskelige Udviklings forskjelligste Egne og modellerede med objectiv Overlegenhed. Snarere kunde man sammenstille ham med Forfattere som Charles Dickens i dennes tidligste Værker, navnlig »Pickwick-Klubben«, eller med Marryat, for Exempel i »Jacob Ærlig«; Ligheden beroer derpaa, at medens Menneskene fra den sunde Fornufts Standpunkt opfattes saaledes, at de vise deres Naragtighed naivt frem, blive de tillige fremstillede saa hjerteligt, at man faaer dem kjær og maa indrømme, at de med alle deres Svagheder dog eie Noget, som langt kløgere Folk i Regelen mangle, og at dette »Noget« er meget værdifuldt, hvad enten man finder det i Trivialitetens »Augiasstald« eller i det høie Samfundslivs olympiske Sfærer. Men for at faae Dette frem — med Lethed, med Naturlighed, med Djærvhed og Oprigtighed, men tillige med Følelsens og Kjærlighedens Ynde — maa man, som Reuter, være en ægte Humorist. Og er han end mangen Gang bred og stundom i Enkelthederne ubetydelig, saa er hans Forfatterskab dog værdt at sysselsætte sig med.

Iøvrigt maa det fastholdes, at Reuter egentlig kun har henvendt sig til sine Landsmænd i Ordets snevrere Betydning. Ved at nytte det plattyske Talesprog har han givet tilkjende, at han nærmest tilsigter at sysselsætte det nordtydske »Folk«, eller om man vil: Almuen, Borgernes og Bøndernes Almue. Det er om dem, han skriver, og det er hovedsagelig til dem, han har skrevet — først til deres Underholdning, dernæst ogsaa til deres Oplysning, saa at de kunne lære sig selv at kjende ved hos ham at see sig i Speil. At han i sidstnævnte Henseende har udrettet ikke Lidet, kan skjønes, ikke blot af hans Værkers umaadelige Udbredelse, ei heller doraf, at hans første akademiske Tumbleplads, Universitetet i Rostock, har hædret ham med Doctorværdigheden, men især af følgende Omstændigheder. Det er bekjendt, at Feudalvæsenet neppe nogetsteds har blomstret saa længe som i Mecklenburg; Landalmuen maatte f. Ex. ikke gifte sig uden Godsherrens Samtykke. Men ved sine naive, rørende Skildringer — fornemmelig »Hanne Nüte« og »Kein Hüsung« — har Reuter virket saa meget for, at almeneuropæiske Idcer have faaet Indgang i de mecklenburgske Hoveder, at han ved et Besøg i sin Fødebygd er bleven hilset af Almuen som dens Talsmand, hyldet som dens Frelser, baaret, næsten bogstavelig, paa dens Skuldre med Tak og Lovprisning.

Lad da end hans Muse være langt fra at have Prindsesserang, og lad hans Forfatterskab i det Hele karakteriseres som mindre betydeligt overfor den højere Dannelses Fremme, saa virker han dog paa endnu Flere, virker oplysende og især oplivende, lærer dem — lærer os Alle — hvorledes sund Fornuft og sand Følelse kunne parres i Menneskesindet og frembringe en Forfatterpersonlighed, hvis Styrke er den simple Fortælling, der fyldes med Liv og bæres af Lune, stundom i Kaadhed, altid i Hjertelighed.

Og skjøndt Kjernen af Reuters Digtning maaskee kun ret kan nydes af de »Indfødte«, af hans plattyske Landsmænd, saa er der dog i det Mindste i nogle af hans Værker saa meget Almengyldigt, at det med Rette har fundet Vei til andre Literatører, i Oversættelser selv paa Fransk og Engelsk. For Danmarks Vedkommende skyldes der da Tak til den lille Kreds, der med Omhu og Kyndighed har indført i den danske Bogverden først »Ut de Franzosentid« (»Fra Napoleonstiden«), senere »Ut mine Stromtid« (»Landmandsliv«) og snart »Ut mine Festungstid« (»Mit Fangeliv«). Forøvrigt har »Illustreret Tidende« Æren af, først at have meddelt Noget paa Dansk af Fritz Reuter, nemlig: »Woaus ik tau 'ne Frau kam«, oversat 1867 i Nr. 396-98 under Titlen: »Hvorledes jeg fik mig en Kone«.